



مقدمه مؤلف

«ستایش کنم ایزد پاک را که گویا و بینا کند خاک را»

مجموعه‌ای که پیش روی شماست، بر پایه‌ی کتاب فارسی پنجم ابتدایی تهیه و تدوین شده است. همان‌طور که می‌دانیم، تکرار و تمرین در هر مبحث درسی متناسب با اهداف آموزشی، یکی از راهبردهای مهم یادگیری است و این فرایند باعث تثبیت آموخته‌های دانش‌آموزان می‌شود.

این کتاب با توجه به سیاست‌گذاری‌های نظام آموزش و پرورش گردآوری شده و شامل بخش‌های زیر است:

- درست‌نویسی: تمرین برای املاي درست کلمات
- واژه‌آموزی: فعالیت‌هایی با هدف یادگیری معنای درست واژگان
- جمله‌سازی: مروری بر چیدمان درست کلمات در یک جمله و تمرینی مختصر در انشانویسی
- دانش زبانی: شامل انواع سؤالات دستور و قواعد زبان فارسی
- درک متن: سنجشی متفاوت برای دستیابی به مهارت درک متن
- خودآزمایی چهارگزینه‌ای: شامل ۵ سؤال تستی در پایان هر درس
- آزمون: آزمون‌های نوبت اول و دوم (با توجه به بودجه‌بندی)

امید است که این نگاه‌شسته، آغازی باشد برای رسیدن به اهداف آموزش خلاق.

در پایان از صبوری، همکاری و تشویق‌های خانواده‌ی عزیزم قدردانی می‌کنم. هم‌چنین از جناب آقای مهندس علی باقری، مدیریت تألیف، که فرصت گردآوری این کتاب را به بنده دادند؛ از ویراستار محترم، سرکار خانم طیبه فتاحی که با حوصله و دقت خط به خط این کتاب را ویرایش کردند و از همیاری دوستان خوبم، خانم‌ها هتاو مرادی و فاطمه محمدی سپاس‌گزارم.

پیروز و سربلند باشید.

فاطمه نادری‌کیا

فهرست

۵

• درس اول: تماشاخانه

۸

• درس دوم: فضل خدا

۱۱

• درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان

۱۴

• درس چهارم: بازرگان و پسران

۱۷

• درس پنجم: چنار و کدوئُن

۲۰

• درس ششم: سرود ملی

۲۴

• درس هفتم: دفاع از میهن

۲۸

• درس هشتم: نام‌آوران دیروز، امروز، فردا

۳۲

• آزمون نوبت اول

۳۴

• درس نهم: نام نیکو

۳۸

• درس یازدهم: نقش خردمندان

۴۲

• درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

۴۴

• درس سیزدهم: روزی که باران می‌بارید

۴۸

• درس چهاردهم: شجاعت

۵۱

• درس پانزدهم: کاجستان

۵۵

• درس شانزدهم: وقتی بوعلی کودک بود

۵۹

• درس هفدهم: کار و تلاش

۶۳

• آزمون نوبت دوم

درس اول | تماشاخانه

درست‌نویسی

۱ با حروف درهم‌ریخته کلمه‌ی مناسب بسازید.

ل	ت
أ	م
.....	

ل	م
ع	ا
.....	

ق	ع
م	ی
.....	

ح	م
م	ک
.....	

۲ املاي درست کلمه‌های زیر را بنویسید.

ظعیف غمخارگان ساده‌گی سحرا نغمه‌خوان جستوجو

۳ حروف جاافتاده از کلمه‌های زیر را بنویسید.



تو... یف

نکبوت

صب... گاه

حشر...

نگلاخ

بیعت

واژه‌آموزی

۴ کلمه‌های مترادف (هم‌معنی) را هم‌رنگ کنید.

لبالب	تالاب	لطیف	سرشار
کردار	لبریز	آبگیر	نرم
زیبا	برکه	رفتار	عمل

۵ جاهای خالی را با کلمه‌های داده‌شده کامل کنید. (یک کلمه اضافی است).



الف گاهی علف نازک و لطیف از میان سر درمی‌آورد.

ب در سرمای سخت یا گرمای زیاد می‌شوند.

پ تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.

ت در این دنیا، پدیده‌هایی پیش روی ما هستند.

۶ در هر واگن، یک کلمه ناهماهنگ است. آن را مشخص کنید.





جمله‌سازی

۷ با کلمه‌های زیر جمله بسازید.

الف شگفتی:

ب سبزه‌زاران:

۸ جمله‌های زیر را کامل کنید.

الف من اگر نویسنده بودم

ب اگر درختان می‌توانستند صحبت کنند

دانش‌زیانی

۹ برای هر کلمه یک هم‌خانواده بنویسید.



فکر ←

عجیب ←

علم ←

عمیق ←

۱۰ مخالف (متضاد) واژگان زیر را بنویسید.

جوان ≠ خوبان ≠ نزدیک ≠

پایین ≠ کینه ≠ خار ≠

۱۱ مفرد کلمه‌های زیر را بنویسید.

قطرات ← اعماق ← بیچارگان ← اوقات ←

۱۲ جاهای خالی را با استفاده از نشانه‌های نگارشی مناسب پر کنید.

الف گوش بده به آفریده‌های ساکت خدا گوش بده

ب آیا می‌توانی صدای حشره‌هایی را که در زیر زمین می‌جنبند بشنوی



درک‌متن

۱۳ مفهوم هر یک از بیت‌های زیر را بنویسید.

● ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده

● جز در تو قبله نخواهیم ساخت گر نوازی تو، که خواهد نواخت؟

۱۴ کامل کنید:

سبزه‌زاران رفته‌رفته، زرد گشت

باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان

۱۵ شاعر شعرهای زیر را بنویسید.



رقص باد، خنده‌ی گل



ای همه هستی ز تو پیدا شده (ستایش)

خودآزمایی چهارگزینه‌ای

۱۶ املای کدام گزینه با توجه به معنی آن درست است؟

- ۱) از هم گسیخت = به هم وصل شد ۲) نارون = درختی ساحلی که در مناطق گرم می‌روید.
- ۳) کهن = نو و جدید ۴) تاک = درخت انگور

۱۷ در کدام گزینه کلمه‌های مترادف (هم‌معنی) به کار رفته است؟



- ۱) علف‌های سبز، خیلی نرم و شکننده هستند.
- ۲) خدای مهربان، دفتری به پاکی و زیبایی نگاشته است.
- ۳) کوه‌های سر به فلک کشیده را ترسیم کرده است.
- ۴) ما می‌توانیم برای شناخت بهتر، به تماشای فصل‌ها بنشینیم.

۱۸ در کدام یک از گزینه‌های زیر کلمه‌های مخالف به کار نرفته است؟

- ۱) فصل پاییز و زمستان می‌رود بار دیگر چون بهاران می‌شود
- ۲) برگ نو آزد، درخت نارون سبز گردد، شاخساران کهن
- ۳) ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده
- ۴) باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان باز می‌سازد، در این جا آشیان

۱۹ رابطه‌ی کدام دو واژه با بقیه متفاوت است؟

- ۱) محکم و سخت ۲) کهن و جدید ۳) تأمل و اندیشیدن ۴) آرام و آهسته

۲۰ منظور از «خاک ضعیف» در بیت زیر چیست؟

«ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده»

- ۱) خاک گلدان ۲) انسان ۳) دنیا ۴) مُردگان

درس دوم | فضل خدا

درست‌نویسی

۱ کلمه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا بنویسید.

جالیز - توحید - برهنه - نسیم - مشخص - اقیانوس

۲ کلمه‌های زیر را با یکی از شکل‌های صدای «ز» (ز - ذ - ض - ظ) کامل کنید.

ف..... ل ج..... ب ی..... یا ل..... ه

سپاسگ..... ار و..... یفه ل..... ت ه..... ار

۳ با حروف درهم‌ریخته یک کلمه بسازید.



واژه‌آموزی

۴ معنی واژگان زیر را بنویسید.



فضل = لحن = غرور =

جذب = تحسین = آنجُم =

۵ جاهای خالی را با کلمه‌های داده‌شده پر کنید.



الف پروانه هر چه تلاش کرد، نتوانست خود را در ببیند.

ب همه‌ی زیبایی پروانه را به او بخشیده بود.

پ ریشه گفت: من آب و را از زمین می‌گیرم.

ت را آخر پاییز می‌شمارند.

۶ با توجه به معنی هر جمله، واژه‌ی مناسب را انتخاب کنید.

الف گردویی از شاخه جدا شد و به پیشانی‌اش (خرد - خورد).

ب ساقه، آب و مواد لازم را از ریشه می‌گیرد و به ما می‌رساند تا با آنها (غذا - قضا) درست کنیم.

پ دیگر هیچ پروانه‌ای نبود که با غرور بخواند، بال‌های رنگارنگش را به نمایش (بگذارد - بگذارد).

جمله‌سازی

۷ با کلمه‌های درهم‌ریخته، یک جمله بسازید.

الف دشتی / سرسبز / و / در / زندگی می‌کرد / پروانه‌ای / بزرگ

ب ملایمی / وزیدن / شروع / کرد / نسیم / به

۸ جمله‌های زیر را کامل کنید.

الف اگر من خورشید بودم

ب اگر ما مسئولیت‌پذیر باشیم

دانش‌زبانی

۹ کلمه‌های هم‌خانواده را در یک گروه قرار دهید.

جذب - شکر - احد - جذاب - شاکر - واحد - تشکر - توحید - مجذوب



۱۰ جاهای خالی را با استفاده از نشانه‌های نگارشی مناسب پر کنید.

پروانه‌ی مغرور وقتی دید که دیگران به او توجهی نمی‌کنند غمگین به روی گل سرخی که گلبرگ‌هایش را باز کرده بود

نشست و ناگهان با شگفتی به آن گل سرخ گفت تو چه قدر زیبایی

۱۱ با توجه به متن شعر «فضل خدا» برای هر کلمه، سه کلمه‌ی هم‌آهنگ دیگر بنویسید.

نوبهار میوه بحر



درک‌متن

۱۲ جمله‌های زیر را با توجه به حکایت «درخت گردکان» شماره‌گذاری کنید.



ناگهان گردویی از بالای درخت بر سر او افتاد.

روزی مردی برای استراحت زیر سایه‌ی درخت گردویی نشست که در کنار آن، جالیز خربزه بود.

در همان لحظه خدا را به دلیل حکمتش در آفرینش مخلوقاتش شکر کرد.

در ذهن خود، کوچکی بوته‌ی خربزه و بزرگی درخت گردو را با هم مقایسه کرد.



۱۳ الف با استفاده از کلمه‌های «مرغ» و «غاز» ضرب‌المثلی بنویسید و آن را شرح دهید.

ب مفهوم این ضرب‌المثل چیست؟

۱۴ معنی بیت «بحر آفرید و بر و درختان و آدمی / خورشید و ماه و آنجم و لیل و نهار کرد» را بنویسید.

۱۵ مفهوم بیت «توحیدگوی او، نه بنی آدم‌اند و بس / هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد» را بنویسید.

خودآزمایی چهارگزینه‌ای

۱۶ در گروه کلمه‌های زیر، چه حروفی به ترتیب جایگزین می‌شوند؟

«ف...ل، ...زار، تا...یر»

(۱) ظ - ه - س (۲) ض - ه - س (۳) ظ - ه - ث (۴) ض - ه - ث

۱۷ در کدام یک از گزینه‌های زیر، غلط املایی وجود دارد؟

(۱) پروانه مثل همیشه سراق برکه رفت. (۲) پروانه با غرور، زیبایی خود را تحسین می‌کند.

(۳) در دشتی بزرگ و سرسبز، پروانه‌ای زندگی می‌کرد. (۴) ریشه گفت: تو از من نباید تشکر کنی.

۱۸ در کدام گزینه، تمام واژه‌های به کار رفته، هم خانواده نیستند؟

(۱) حسن - تحسین - محسن - احسنت (۲) حکیم - حکم - تحکیم - حاکم

(۳) معلوم - علم - عمل - علوم (۴) مفعول - فاعل - فعل - تفاعل

۱۹ در عبارت زیر، در جاهای خالی به ترتیب کدام علائم نگارشی قرار می‌گیرند؟

به مادرم گفتم «مادر آن‌جا را ببین چه پروانه‌های زیبایی»

(۱) ، - ، - ؛ (۲) ! - - - ؛ (۳) ؛ - - ؛ (۴) : - - - ؛

۲۰ مفهوم ضرب‌المثل زیر را در کدام گزینه می‌توان دید؟

درخت گردکان به این بلندی، درخت خریزه «الله اکبر»

(۱) جوجه‌ها را آخر پاییز می‌شمارند. (۲) عقلش به چشمش است.

(۳) دست بالای دست بسیار است. (۴) هر که بامش بیش برفش بیشتر.